تۇرسۇن لېتىپ

زېمىن مۇھەببىتى

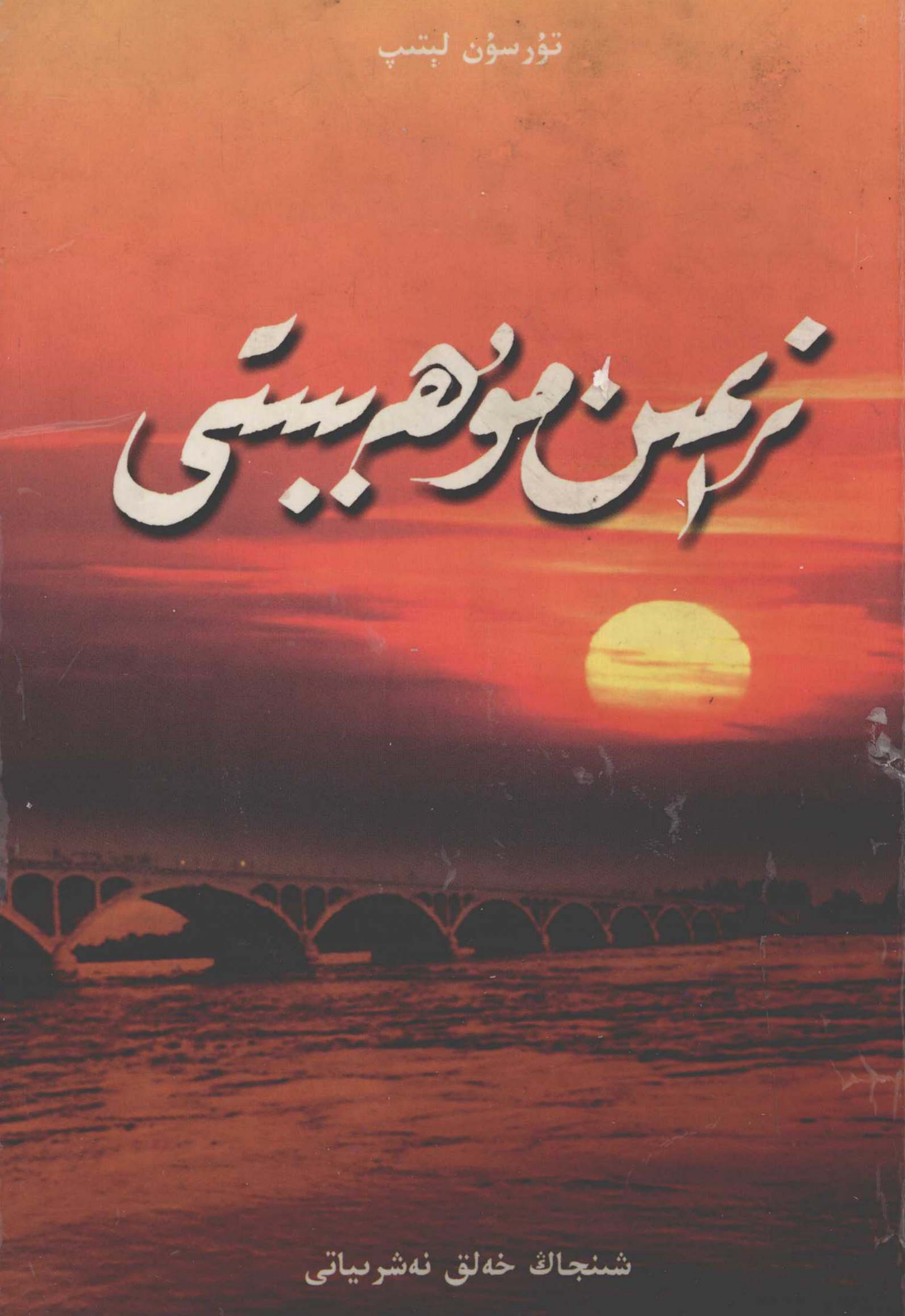

شىنجاڭ خەلق نەشرىياتى

زمین موسم بستی

(رومان)

مەسئۇل مۇھەررىرى: مەمتىمىن شىپە
مەسئۇل كوررېكتورى: پەرىدە ئەلى
مۇقاۋىنى لايىھەلىگۈچى: ئەكبەر سالىھ

زېمىن مۇھەببىتى

(رومان)

تۇرسۇن لېتىپ

*

شىنجاڭ خەلق نەشرىياتى نەشر قىلدى
(ئۈرۈمچى شەھىرى جەنۇبىي ئازادلىق يولى №348)
شىنجاڭ شىنخۇا كىتابخانىسىدىن تارقىتىلدى
ئۈرۈمچى لۇڭيىدا مەتبەئەچىلىك چەكلىك مەسئۇلىيەت شىركىتىدە بېسىلدى
فورماتى: 850×1168، 1/32 مىللىمېتىر
باسما تاۋىقى: 12.625 قىستۇرما ۋارىقى: 2
2004 - يىل 12 - ئاي 1 - نەشرى
2004 - يىل 12 - ئاي 1 - بېسىلىشى
تىراژى: 1 — 3000
ISBN 7—228—09193—0
باھاسى 19.00 يۈەن

图书在版编目(CIP)数据

土地之情/吐尔逊·力提甫著. —乌鲁木齐:新疆人民出版社,2004.12

ISBN 7－228－09193－0

Ⅰ. 土… Ⅱ. 吐… Ⅲ. 长篇小说—中国—当代—维吾尔语（中国少数民族语言） Ⅳ. I247.5

中国版本图书馆 CIP 数据核字(2004)第 136555 号

责任编辑:买买提依明·西帕

责任校对:帕丽达·艾力

封面设计:艾克拜尔·萨里

土地之情 （维吾尔文）

（长篇小说）

吐尔逊·力提甫 著

新疆人民出版社出版

（乌鲁木齐市解放南路 348 号 邮编:830001）

新疆新华书店发行

乌鲁木齐隆益达印务有限公司印刷

850×1168 毫米 32 开本 12.625 印张 2 插页

2004 年 12 月第 1 版 2004 年 12 月第 1 次印刷

印数：1 — 3000

ISBN 7－228－09193－0 定价:19.00 元

مۇندەرىجە

مۇقەددىمە 1

بىرىنچى باب ھەسرەت ۋە ئىشقىۋازلار 10

ئىككىنچى باب تۇل خوتۇنلار ئاشخانىسى 42

ئۈچىنچى باب سۈرىتىنى تارتىش 64

تۆتىنچى باب ئەندىشىلىك كۈنلەر 79

بەشىنچى باب تۇل خوتۇنلار غېمىدە 103

ئالتىنچى باب داۋۇت دودەن 115

يەتتىنچى باب تۇردى تۇلۇم 143

سەككىزىنچى باب ئېدىتلىق ئىش 168

توققۇزىنچى باب قىمار دەردى 186

ئونىنچى باب ئەرەنچە كېيىنگەن سودىگەر 211

ئون بىرىنچى باب ھېكمەت ئىشىكىنى ئېچىش 233

ئون ئىككىنچى باب مېھرىگۈلنىڭ گۈللىرى 256

ئون ئۈچىنچى باب يېشىلزارلىق 267

ئون تۆتىنچى باب چوپان قىز 287

ئون بەشىنچى باب ساختىمۇ ئالدىنىدىكەن 314

ئون ئالتىنچى باب «ئۇھ» 334

ئون يەتتىنچى باب ئۆي يولغا چىقىپ كەتكەندە 366

خاتىمە 388

此为试读，需要完整PDF请访问： www.ertongbook.com

مۇقەددىمە

1

ئۈرۈمچىنىڭ شىمالىي بېكىتىدىن كەچ سائەت يەتتىدە چىق-
قان ئاپتوبۇس تاشپاقىدەك ئۆمىلەپ، ئەتىسى سەھەر سائەت
ئۈچتە شىخوغا ئاز قالغان جايدىكى سايغا يېقىنلاشتى. قاتتىق
سوقۇلۇش پەيدا قىلغان سىلكىنىشتىن يولۇچىلار ئويغىنىپ كەت-
تى، خوتۇن - قىزلار چىرقىرىشىپ كەتتى. مالىمانچىلىق
ئىچىدە بىر ئايالنىڭ:

— ۋاي ئانىمەي، نېمە بولدى؟ — دېگەن ئاۋازى ئاڭلاندى.

— ئاپتوبۇس تېيىلىپ بېرىپ، ئالدىدا تۇرغان يۈك ماشى-
نىسىغا ئۈرۈلدى.

— قاراڭلار، ئاپتوبۇسنىڭ ئالدى چوڭ ئەينىكى پىقىش -
پىقىش بولۇپ كېتىپتۇ.

— يائاللا، ئەمدى قانداقمۇ قىلارمىز؟...

ئۇلار دېگەندەك ئاپتوبۇسنىڭ ئالدىدىن سوغۇق كىرىپ
ھەممىنى مۈزلاتقىلى تۇردى. ئەرلەر ئاپتوبۇستىن يەرگە چۈ-
شۈشتى. سايغا كىرىدىغان يول تىكرەك ئىدى. 3 - ئاينىڭ
ئاخىرى بولسىمۇ يول توڭ ئىدى. قار پاختەكتەك - پاختەكتەك
چۈشۈۋاتاتتى. ئاپتوبۇس تېيىلغىنىچە سول تەرەپ يولدىن چى-
قىپ، تېيىلىپ بېرىپ قىڭغىر توختاتقان يۈك ماشىنىسىنىڭ
كەينى ساندۇقىغا ئۈرۈلگىنى كۆرۈنۈپ تۇراتتى.

— ھاي يىگىتلەر، تېز يولنىڭ چېتىگە چىقىڭلار، يەنە بىر
ماشىنا تېيىلىپ كېلىپ مىجىۋەتمىسۇن! — دېدى يولنىڭ يېنى-

ـدىكى دۆڭدە تۇرغان بوۋاي.

شۇ ھامان بوۋاينىڭ ئاغزىدىن سائەت چىققاندەك، سايدىن دۆڭگە چىقىۋاتقان بىر يۈك ماشىنىسى كەينىچە تېيىلىپ كې-لىپ، ئاپتوبۇسنىڭ كەينىگە گاچچىدە ئۇرۇلدى. ئاپتوبۇسنىڭ كەينى ئەينىكىمۇ پاچاقلاندى. يىگىتلەر بوۋاينىڭ گېپىگە كى-رىپ، يول چېتىگە چىقىپ ئۆلگۈرگەنىدى. شوپۇرلارنىڭ بىر-بىرىگە ۋارقىراپ دېيىشكەن قوپال سۆزلىرى كۆپەيدى.

— سېنى تۇغقان ئاناڭنى تىللاۋەرمەي، ئاۋۋال مۇنۇ مۇزلاپ كەتكەن ئانا - باللارنى ئىسسىقراق يەرگە ئاپىرىشنىڭ ئامالىنى قىل! — دېدى بوۋاي.

ئاپتوبۇستىكى خوتۇن - قىزلار يولۇچىلارنىڭ يېرىمىنى ئىگىلەيتتى. بۇلارنىڭ ئارىسىدا بىر چىرايلىق ئايال بىرىنچى رەتتە ئۇن - تىنسىز ئولتۇراتتى. قورققان بولسا كېرەك، ئۇنىڭ گۈزەل ھۆسن - جامالى تامدەك تاتىرىپ كەتكەنىدى. ئۇ نەچچە سائەت ئىلگىرى ساۋەندىكى خۇيزۇ ئاشخانىسىدا بوۋاينىڭ سامسىسى ۋە نېنىنى يەپ قورسىقىنى تويغۇزغان، شۇندا بوۋاي ئۇنى تونۇغاندەك قىلغانىدى. ئەدەب يۈزىسىدىن كىملىكىنى سو-رىمىغان ۋە سىنچىلاپ قارىمىغانىدى ... شوپۇرنىڭ ياردەمچىسى يولۇچىلارنى نەگىدۇر باشلاپ كەتتى. گۈزەل خانىم بولسا، جايىدىن قىمىرلاپمۇ قويمىدى. بوۋاي ئۇنىڭغا مۇراجىئەت قىل-دى:

— ھوي سىڭلىم، سوغۇق بولۇۋاتىدۇ، يولۇچىلار بىلەن بىللە ئىسسىق ئۆيگە بېرىڭ.

— رەھمەت، بارغۇم يوق، — دېدى ئايال كەينىگىمۇ قارى-ماي.

بوۋاينىڭ كۆڭلىگە «يولدا يولدىشىڭنى سىنا» دېگەن ماقال كەلدىمۇ، بۇ گۈزەل ئايالنى يالغۇز تاشلاپ كەتكۇسى كەلمىدى. ئۇ ئايالنىڭ يېنىغا كېلىپ ئولتۇردى.

— سىز مېنى تونۇمىدىڭىز، — دېدى ئايال، — ئاخشام «ئۆز مۇئەللىمىم ئىكەنغۇ» دەپ ئىشەنچلىك ھالدا تامىقىڭىزغا شېرىك بولغانىدىم. بەلكىم مېنى قېلىن خوتۇنكەن دەپ قالغانسىز.

— ئوھوي، سىز ··· سىز ھېلىقى مۇشتۇمدەك، گېپىڭىز چاقماقتەك ئوقۇغۇچۇم مېھرىگۈلغۇ! مانا قاراڭ، بىرىنچى قېتىم كۆرسانتىلىرىم بىلەن ماڭا تاماق ئېتىپ بەرگىنىڭىزدىمۇ تونۇيالمىغانىدىم، ئەمدىزە، ھەي قېرىلىق!

— مېنى راستىنلا تونۇدىڭىز، مەن ئەمدى خاتىرجەم بولدۇم، — بۇ مېھرىگۈلنىڭ نەچچە سائەتتىن بېرى قىلغان تۇنجى سۆزى بولدى.

قاتناش ساقچىلىرى كېلىپ، ئاپتوموبىللارنىڭ سوقۇلۇش سەۋەبلىرىنى تەكشۈردى. يول ياسىغۇچى ئۇيغۇر خوتۇن - قىزلار يولغا شېغىل، كۆمۈر ئۇۋاقلىرىنى تۆكتى. شۇڭغىچە ئۇلار ئوبدان مۇڭدىشىۋالدى. مېھرىگۈل ئوغلىنىڭ ئاغىنىسىنى شاڭخەيدىن تېپىپ، ئۇنىڭدىن قەرز پۇلنى ئۇندۇرۇپ كەلگىنىنى سۆزلەپ ئۇلگۇردى. سائەت 12 دە ئاپتوبۇس سايىنىڭ ئۇ تەرىپىگە ئۆتتى. ئۇ يەردە قاتار كەتكەن ئاشخانىلار بار ئىدى. شوپۇر يولۇچىلارنى تاماق يەۋېلىڭلار، دەپ قويۇۋەتتى.

مۇئەللىم مېھرىگۈلنى ئۇنىمىغىنىغا قويماي، خۇيزۇ ئاشخانىسىغا باشلاپ كىردى. مۇئەللىم خۇيزۇ ئاشخانىسى بولغاندىكىن، خۇيزۇچە تاماق بۇيرۇتتى.

— ھەي، ھازىر يول ئۇستىدىكى ئاشخانىلارمۇ بولۇۋالدى. شوپۇرلارنى بىكار ئىسسىل تائام، پۇل بىلەن سېتىۋالدى. يولۇچىلار ئامالسىز ئىسسىق ئۆتسۇن، دەپ لازا بىلەنلا قورۇغان تامىقىنى يېيىشكە مەجبۇر، ئۇلار سىزدەك لەڭمەن ئېشەلمەيدۇ.

— مېنىڭ لەڭمىنىمنى ئۇنتۇماپسىز - دە.

— سىزنى ئۇنتۇغان بىلەن ئاغزىمدا قالغان تەملىك تامىقى-

گىزنى ئۇنتۇغىنىم يوق!

2

مۇئەللىم سەپەرگە چىقىپ تەمىنىز تاماق يېگەندىلا مېھرى-گۈلنىڭ تامىقىنى ئەسلەيتتى. ئون يىل مۇقەددەم مۇئەللىم × ناھىيىسىدە ئېچىلغان يازلىق تەتىلدىكى كۇرسقا دەرس ئۆت-تى. چۈشلۈك تاماققا كۇرس ئېچىلغان مەكتەپ ئاشخانىسىغا كىردى، ئاشخانا چىنىدەك پاكىز، سۇ سېپىلگەچكىمۇ سالقىن ئىدى. ئۇنىڭ ئالدىغا بىر تەخسە لەڭمەن قويۇلدى. ئۇ بېشىنى كۆتۈرۈپ لال بولۇپ قالدى. لەڭمەن كۆتۈرۈپ كەلگەن قىز قاشلىرى بەرگى قىياقتەك، قاڭشىرى ئېقىپ چۈشكەندەك، ئاغ-زى ئويماقتەك چىرايلىق، ئاپئاق يۈزى سۈزۈك قىز ئىدى. قىز شەھلا كۆزلىرىنى مۇئەللىمگە تىكىپ تەكلىپ قىلدى:

— ئوخشىمىسىمۇ تاماققا بېقىڭ، مۇئەللىم.

قىز كەينىگە بۇرۇلۇپ، ئاشخانىغا كىرىپ كەتتى ـ دە، يەنە ئىككى تەخسە لەڭمەن كۆتۈرۈپ چىقىپ، كۇرسانتلار ئالدىغا قويدى، ئۇ ماڭغان، ئېگىلگەندە بېلىدىن ئېشىپ تۇرغان سۇم-بۇل چېچى يەلپۈنۈپ تۇراتتى. مۇئەللىم ئۇنىڭ گۈزەل سۇمبا-تىدىن كۆزىنى ئېلىپ، تەخسىنى ئالدىغا تارتتى، ئاشپەزنىڭ چېچەكتەك ئىنچىكە سوزۇلغان لەڭمەننى ئىلەشتۇرۇپ، بىر چوكا ئاغزىغا سالدى، «پاھ، نېمىدېگەن تەملىك، يېسە يېگۈسى كەل-گۈدەك» . ئاشپەز ھەممە كۇرسانتلارغا ئاش توشۇپ بولۇپ، مۇئەللىمگە لەڭمەن سۇيى ئېلىپ كەلدى. مۇئەللىم:

— سىز يالغۇز ئىشلەمسىز؟ — دەپ سورىدى.

قىز جاۋاب بېرىش ئۇچۇن ئاغزىنى ئۆمەللىشىگە «ھەدە» دېگەن ئاۋاز ئاڭلاندى. بوسۇغىدا ئون ياشلار چامىسىدىكى بىر ئوغۇل تۇراتتى، بالىنىڭ كىيىمىگە ياماق سېلىنغان بولسىمۇ

پاكىز ئىدى. مۇئەللىم يېنىدا تاماق يەۋاتقان كۇرسانتتىن سورى-
دى:

— ئاۋۇ بالا ئاشپەزنىڭ ئىنىسى ئوخشىمامدۇ؟

كۇرسانتلار پىخىلداپ كۇلۇشتى، كۇرسانت:

— ياق، مۇئەللىم، ئۇنىڭ ئوغلى، — دېدى.

مۇئەللىم ئىشەنمىدى. ياپياش قىزنىڭ شۇنچە چوڭ ئوغلى بار، دېسە كىممۇ ئىشەنسۇن؟ ئاشپەز ئايال ئوغۇلنى بوسۇغىدىلا قايتۇرۇۋېتىپ، چىنە - قاچىلارنى يىغىشتۇرغىلى باشلىدى.

— ئۇ بالىغا تاماق بەرمەيلا قايتۇرۇۋەتتىڭىزغۇ.

— ھەي مۇئەللىم، — دەپ ئۇلۇغ - كىچىك تىندى ئاشپەز ئايال، — ئۇچ بالامغا بۇ ئاشخانىدىن تاماق بەرسەم ماڭا كۇنىگە بېرىدىغان ئىككى سوم ئىش ھەققىمۇ يەتمەيدۇ - دە، تېخى بۇ ئىككى سومنى مۇشۇنداق كۇرس ئېچىلسىلا تاپالايمەن.

— ئىش ھەققىڭىز بەك تۆۋەنكەنا!

— بۇغۇ ئادەتتىكى ئىش، — دېدى ئاشپەز ئايال ئۇلۇغ - كىچىك تىنىپ، — ئۇچ بالامنى باقىمەن، دەپ يەتتە يىلدىن بېرى كۆرمىگەننى كۆردۇم، ئۇلمىدىم، ئۇنىڭ بېرىسى بولدۇم. دېھقانچىلىقنىڭ ئېغىر ئىشلىرىغا قارىغاندا، بۇ يېنىك. ئەترەتتە كۇنىگە بىر تىيىندىن ئىشلىگەندىن كۆرە، بۇ يەردە ئىككى سومدىن ئىشلىگىنىم ئەلا ئەمەسمۇ؟

— ئېرىڭىزچۇ؟

ئاشپەزنىڭ شەھلا كۆزلىرىدە ياش لىغىرلىدى.

— يەتتە يىل مۇقەددەم ئېتىلىپ كەتكەنىدى •••

ئۇنىڭ بوش ئاڭلانغان بۇ سۆزى مۇئەللىمگە قاتتىق تەسىر قىلدى. ئۇ خىجىل بولغان ئاۋازدا:

— كەچۇرۇڭ، كۆڭلىڭىزنىڭ زىل تارىنى چېكىپ قويۇپتى-مەن، — دېدى.

— مېنىڭدە پەقەت بىرلا، يەنى باللىرىمنى ئوقۇتۇپ قاتارغا

قوشۇش دېگەنلا ئارزۇ بار. بۇ ئارزۇ مېنى يەر ھەيدەشتىن تارتىپ، ھوسۇلنى يىغىۋالغۇچە بولغان بارلىق ئىشنى چىدام بىلەن قىلىشىمغا ئۈندەيدۇ. ھەممىدىن ئېغىرى سۇ تۇتۇش ... بايىقى ئوغلۇم «مەن تۇتىمەن» دەپ تۇرۇۋالدى. مەن «بالام، ئەلا ئوقۇساڭلا هاردۇقۇم چىقىدۇ» دەپ ئۇنى ئىشقا سالمىدىم. باللىرىم ياخشى ئوقۇۋاتىدۇ.

ئۇ قاچىلارنى يىغىشتۇرۇپ ئېلىپ چىقىپ كەتتى. كۇرس باشقۇرغۇچى مۇئەللىمگە مۇنۇلارنى سۆزلەپ بەردى:

— ئېغىر ئەمگەك، باللىرىنىڭ غېمى بۇ جۇۋانغا ئانچە تەس كەلمىدى، ئەمما ئۇنىڭ گۈزەل جامالى ئۇنىڭغا ئېغىر ھەسرەت - نادامەتلەر ئېلىپ كەلدى. ئۇ يىگىرمە ئۈچ يېشىدا ئېرىدىن تۇل قالغان. مەن - مەن دېگەن باشلىق، سودىگەر، باي خوجايىن، ھەتتا ئۆيلەنمىگەن يىگىتلەرمۇ «كۆيدۇم - پىشتىم» دەپ ئۇنىڭ كەينىگە كىرىۋالدى. بەزىلىرى ئەلچى كىرگۈزدى، بەزىلىرى كوچىدا توستى، لېكىن ئۇ ئۇلارغا: «مەن ئەرگە تەگمەيمەن، باللىرىمنى يارامىلىق ئادەم قىلىمەن! » دەپلا جاۋاب بەردى. بۇنىڭغا كۆپ قىسمى ئىشەنمىدى، ئۇ كوچىدا ماڭسا «پاھ - پاھ، كوچىغا ئاي چۈشتى! ...» دېيىشتى. كېچىسى ئۇنىڭ ئىشىك - دېرىزىسىنى چېكىدىغان، ئۆگزىسىگە چالما ئاتىدىغان قىلىقلارمۇ پەيدا بولدى. بۇنداق قىلىقلار ئۇنى كېچە - كېچىلەپ يىغلاشقا مەجبۇر قىلاتتى. ھەي مۇئەللىم، چىراي دېگەنمۇ ئادەمگە دۈشمەنكەن.

— ئەرگە تېگىپلا بۇ خاپىچىلىقلاردىن قۇتۇلسا بولمامدۇ؟

— ئۇنداقتىغۇ بەختى ئېچىلاتتى، بىراق ئۇ ياشلىقىنى باللىرى ئۈچۈن قۇربان قىلىۋاتىدۇ ...

ئىككى خىل ھېسسىيات مۇئەللىمنىڭ مېڭىسىنى چىرمىۋالدى. ئۇ مۇشۇ گۈزەل ھۆسنى بىلەن بىرەر ئەرگە تەگسە نەقەدەر بەختلىك ئۆتەر ئىدى - ھە! ياش ئۆمرىنى بىكارلا خازان

此为试读,需要完整PDF请访问: www.ertongbook.com

قىلىۋېتىپتۇ! بۇنىڭغا مۇئەللىمنىڭ يەنە بىر ھېسسىياتى قارشى تۇردى: ئۇنىڭ پاك قەلبى باللىرىغا تەلپۈنگەن، ئۇ ۋاقىتلىق قىيىنچىلىق تارتىدۇ، ئەمما پەرزەنتلىرىنى مەڭگۈلۈك بەختلىك قىلىدۇ!...

مانا ھەش ـ پەش دېگۈچە ئون يىل ئۆتۈپ كېتىپتۇ. مۇئەللىم ئاشپەز، يەنى مېھرىگۈل بىلەن يانمۇ يان ئولتۇرۇپتۇ. ئۇ يەنىلا ئەرنىڭ خوۋلىقىنى كۆرمەي تۇل ھالدا ئۇزاق يىللارنىڭ سېھىرلىك كېچىلىرىنى ياستۇقنى ھۆل قىلىپ ئۆتكۈزۈۋاتقان-مىدۇ! مېھرىگۈل شۇ چاغدا ئۇنىڭغا: «باللىرىم بايلىقىم، بەختىم» دېگىنى ئېسىگە كەلدى. ھە، مېھرىگۈلنىڭ ھېلىقى ئوغلى، قىزى ئالىي مەكتەپنى پۈتتۈرگەنلا بولسا ياكى ئوقۇمۇش-لۇق ئادەم بولالىغانلا بولسا، ھەقىقەتەنمۇ ئۇ بەختلىك ئانىدۇر.

مۇئەللىم ھاياجان بىلەن پىكىر ئېقىمىغا كىرىپ كەتتى:

— مېھرىگۈل بىلىمنىڭ ناھايىتى زور كۈچ ئىكەنلىكىنى بىلىدىغان ئانا. بىلىملا خەلقنى نۇرلۇق يولغا باشلىيالايدۇ، خۇددى نۇرلۇق مەشئەلدەك، قۇياشنىڭ پارلاق نۇرىدەك كىشىلەر قەلبىنى نۇرلاندۇرىدۇ، نەزەر دائىرىسىنى كېڭەيتىدۇ. بىلىم-سىزلىك — نادانلىق. بۇ نادانلىق خەلقىمىزگە ئاز بولمىغان كۈلپەتلەرنى كەلتۈردى. ئەمدى بىلىمسىز ياشاشقا ئورۇن قالمى-دى. بەزى پۇلى، مال ـ دۇنياسى تۇرۇپمۇ باللىرىنى ئوقۇتماي-دىغان، باللىرىنىڭ ئىستىقبالىنى ئويلىمايدىغان ئاتا ـ ئانىلار-مۇ بار، ئۇلارغا لەنەت!

3

— يەنە چاتاق چىقتىمۇ، نېمە؟

مۇئەللىم سوئالغا جاۋاب بەرمەي ئاپتوبۇستىن چۈشتى. ئۇ بىر يۇك ماشىنا شوپۇرىدىن سورىۋىدى، شوپۇر تەلكىنىڭ تېغىدا

قار كۆچۈپ، يول توسۇلۇپ قالغىنىنى سۆزلەپ بەردى. ئاپتو-
بۇس شوپۇرى:
— يېقىنلا يەردە ئەرزان ياتاق بار، شۇ يەرگە چۈشەيلى،
يول ئېچىلغان هامان ماڭىمىز، — دېدى.
شوپۇر باشلاپ بارغان ياتاق ئىلگىرى هەربىيلەر تۇرغان
گازارما ئىكەن. كۆتكۈچى توپا بېسىپ كەتكەن كارىۋاتلاردىكى
كۆرپىلەرنى سۈپۈردى. ياتاق هەققى بەش سوم ئىكەن. مۇئەل-
لىمنىڭ يېنىدا بارى - يوقى ئالتە سوملا قالغانىدى. بىر سومغا
نان ئېلىپ قويدى. ئەتىسى سائەت يەتتىدە ئاپتوبۇس يولغا چىق-
تى. مۇئەللىمنىڭ كۆزى قارشى تەرەپتىن كېلىۋاتقان ماشىنى-
لاردا ئىدى. ئۇ بىردىن:
— يول ئېچىلىپتۇ! — دەپ ۋارقىرىۋەتكىنىنى تۇيماي قال-
دى.
— قانداق بىلدىڭىز؟ — دەپ سورىدى مېھرىگۈل.
— ئاۋۇ ئۆتۈپ كەتكەن ماشىنا ئىلىنىڭ ئىكەن. نومۇر
بەلگىسىدىن بىلدىم.
— ئۇھ، ئەمدى خاتىرجەم بولدۇم.
مېھرىگۈل ئەمدى سىرىنى پاش قىلدى. ئۇ چوڭ ئوغلىنىڭ
ئالمۇتىدا ئوقەت قىلىۋاتقىنىنى، ئۆزىنىڭ تاشلىق يەرنى گۈل-
زارلىققا ئايلاندۇرغىنىنى، مۇرابىا زاۋۇتى قۇرماقچى بولغاندا،
پۇل يېتىشمىگىنىنى، ئاخىر ئوغلىدىن قەرز ئېلىپ شاڭخەيگە
بېرىۋېلىپ، قەرزىنى بەرمىگەن ئوغلىنىڭ ئاغىنىسىدىن 500
مىڭ سومنى ئېلىپ كەلگىنىنى، بۇ پۇلنى بانكىغا قويۇۋەتكەنلى-
كىنى، يول راسخوتىغا ئاز پۇل ئېلىپ قالغاچقا، مۇئەللىمنىڭ
تامىقىنى يېيىشكە مەجبۇر بولغىنىنى مۇئەللىمگە ھېكايە قىلىپ
بەردى. مۇئەللىم ئاڭلاپ بولۇپ قايىل بولدى ۋە:
— ئەمدى يەرلىك مەھسۇلاتلارنى پىششىقلاپ ئىشلەڭ، بار
پۇلىڭىز يەتمىسە بانكىدىن قەرز ئېلىڭ! — دېدى.
— يەرلىك مەھسۇلاتلارنى قانداق پىششىقلاشنى دەيسىز؟

— بەرپا قىلغان بېغىڭىزنىڭ مېۋىسىدىن مۇراببا چىقىرىلىڭ، گۈللەردىن ئەتىر چىقىرىلىڭ، بوردىغان مالنىڭ گۆشىدىن گۆش كونسېرۋاسى، قېزا قاتارلىق مەھسۇلاتلارنى ئىشلەپچىقىرىلىڭ، دېمەكچىمەن.

— شىركىتىمىزدىكىلەرنىڭ كۆپ قىسمى خوتۇن - قىزلار، ئۇلار ھۆددىسىدىن چىقالارمۇ؟

— قىيىن ئىش يوق ئالەمدە، كۆڭۈل قويغان ئادەمگە، — دېدى مۇئەللىم كۆتۈرەڭگۈ ئاۋازدا، — كوممۇنا دەۋرىدە نى - نى ئېغىر ئەمگەكلەرنى قىلغان ئاياللار ئەمدى قىلالماسمۇ؟ قىلىدۇ، قىلغاندا، ھەسسىلەپ قىزغىنلىق، تىرىشچانلىق بىلەن قىلىدۇ.

— مۇئەللىم، سىز ئون يىل مۇقەددەم بىزگە ئۆتكەن دەرسىڭىزدە «بىئولوگىيىلىك تۇرلەرنى تەڭ راۋاجلاندۇرمىساق تەبىئەت ھالاك بولىدۇ. تەبىئەت ھالاك بولسا، ئىنسانىيەتمۇ ھالاك بولىدۇ» دېگەنىدىڭىز. مەن بۇنى ئەمەلىيىتىمدە ئىسپاتلىدىم.

— پاھ، سىز ئۇ بىلىملەرنى دەرسىمگە قاتناشماي تۇرۇپ نەدىن بىلىۋالدىڭىز؟

— كۇرستا دەرس ئۆتكىنىڭىزدە سىنىپ ئىشىكىنى قىيا ئېچىپ قويۇپ ئاڭلىغانمەن.

مۇئەللىم ئۇنىڭغا يەنە بىر قېتىم ھەيرانلىق، ھەم قايىللىق بىلەن قارىدى. بۇ قاراشقا مېھرىگۈل مۇنداق ئىلتىجا بىلەن جاۋاب قىلدى:

— سىز مەھەللىمىزگە بىر بېرىپ كەلسىڭىز مۇئەللىم، بىز تۇل خوتۇنلارغا ئاتىدارچىلىق قىلغان بولاتتىڭىز.

— بارىمەن، ئەلۋەتتە بارىمەن. سىلەرنىڭ ئىش - نەتىجەڭلار مېنى بەكمۇ قىزىقتۇرۇۋاتىدۇ.

بىرىنچى باب

ھەسرەت ۋە ئىشقۋازلار

1

نورۇز — يىلنىڭ باشلىنىشى. كىشىلەر ھاياتىنىڭ يېڭى بىر قەدىمى، تەبىئەتنىڭ ئويغانغان ۋاقتى. ئادەمزات ۋە تىرىك جانلارنىڭ يېڭى ھاياتقا تەلپۈنۈشى.

قىشنىڭ توقسان كۈنى توشۇپ، نورۇز باشلىنىدۇ. بۇ كۈنى زېمىنغا ئىسسىقلىق يۈگۈرىدۇ. ئوت - چۆپلەر، دەل - دەرەخلەر، زىرائەتلەر ئويغىنىدۇ، باھار شامىلى تاۋلىنىۋاتقان نەم توپا پۇرىقىنى تارىتىدۇ. ئۇۋىلىرىدا ئۇخلاپ قىشتىن چىققان قۇرت - قوڭغۇزلار ئۆچەكلىرىدىن چىقىدۇ، ھاشاراتلار تىرىلىدۇ، ئىسسىق بەلۋاغلارغا كەتكەن ئۇچار قۇشلار قاناتلىرىنى كېرىپ كېلىشكە باشلايدۇ. نورۇز يەنە يېڭى يىلنىڭ توقلۇق ياكى ئاچارچىلىق يىلى بولىدىغانلىقىنى بەلگىلەيدۇ. كىشىلەرنىڭ توق ياكى ئاچ قېلىشى — بەخت، نادامەت، ھەسرەت، ياخشىلىق - يامانلىقنىڭ باشلىنىشى، شۇڭا نورۇز كۈنى ئۇلۇغ كۈن، بايرام كۈنى.

مېھرىگۈل مانا شۇ قۇتلۇق كۈننى تەبرىكلەپ كۆجە[①] تەييارلايتتى. ئۇ نورۇز كىرىشتىن خېلىلا بۇرۇن بۇغداي، ئارپىنى

---

① كۆجە - نورۇز ئېشى.

ئۇندۇرمە قىلاتتى. ئۇندۇرمىلەرگە كۆپتۇرگەن قوناق، تېرىق،
قۇرۇت، قېتىق ئارىلاشتۇراتتى، بۇ كۆجە چۇچۇمەل، تەملىك
بولۇپ، كىشىنىڭ يېسە يېگۈسى كېلەتتى. ئۇنىڭ نىيىتى يېڭى
بىر يىلدا بۇغداي، ئارپا، قوناق، تېرىقتىن مول ھوسۇل ئې-
لىش، سىيىردىن كۆپ سۈت ئېلىش ئىدى. ئۇ داستىخاننى مول
راسلايتتى، داستىخانغا پىششىق گۆش، نان، قۇرۇق مېۋە -
چېۋىلەرنى تىزاتتى. نورۇزغا تۇغقانلىرى، يېقىن دوستلىرىنى
چاقىراتتى، نورۇز تائاملىرىدىن تويۇنغان مېھمانلار بەزمە قىلات-
تى، ناخشا ئېيتىپ، ئۇسسۇل ئوينايتتى. تېپىشماقلار ئېيتى-
شىپ، تاپالمىغانلارغا كۆلكە قوزغايدىغان جازالارنى بېرەتتى.
بېيىتلار بىلەن بىر - بىرىنى يېڭىشكە تىرىشاتتى.
خوتۇن - قىزلار نورۇزنى مۇشۇنداق بايرام قىلسا ئەرلەر
نورۇز مەشرىپىگە كېتەتتى. مېھرىگۈلنىڭ ئېرى ئەزىمەت مەش-
رەپتىن تاڭ سۈزۈلگەندە كېلەتتى - دە، ئېتىزغا چىقىپ، يەر
ھەيدەشكە كىرىشەتتى. تۇنجى ئۇرۇقنى چۆكۈرەتتى. نورۇز كۈ-
نى چاچقان ئۇرۇق تولۇق ئۈنۈپ چىقاتتى. شۇ يىلى بۇغداي بىخى
توپىنى يېرىپ چىققان كۈنى ئەزىمەتنىڭ چوڭ ئوغلى تۇغۇلدى.
ياش ئەر - خوتۇنلار ئوغلىنىڭ ئىسمىنى «نۇرتاي» قويدى. بۇ
ئۇلارنىڭ شۇ يىلقى نورۇزغا بولغان شادلىقى، سوۋغىسى ئىدى.
ئەزىمەت تۇنجى ئوغلىنىڭ دۇنياغا كەلگىنىگە خۇش بولۇپ،
يېقىن ئاغىنىسى داۋۇت بىلەن ناخشا ئېيتىشتى. ئىككى يىل
ئۆتۈپ، ئۇلار يەنە بىر ئوغۇل پەرزەنت كۆرگەندە، مېھرىگۈل
ئۇنىڭغا ئاتا تىلىكىنى كۆزلەپ «ئاتاي» دەپ ئىسىم قويدى.
چۈنكى شۇ كۈنى بىر قىز، ئىككى ئوغۇلنىڭ دادىسى قىزىل
قوغدىغۇچىلارنىڭ تۈرمىسىدە ياتاتتى.
مېھرىگۈل ئېرى تۈرمىدىن چىقىپ كەلسە بۇ يىلقى نورۇز-
نى بىللە ئۆتكۈزۈپ ساپ ھاۋادىن چوڭقۇر نەپەس ئېلىپ، ياشلىق
باھارىنى ئۇرغۇتماقچىدى. بۇ تىلەك - ئارزۇ مېھرىگۈلنىڭ

قەلبىنى ئىللىتقان، شۇڭا ئۇ مۇلايىملىشىپ كەتكەندى.

ئەپسۇس، بۇ ئىللىق ئارزۇ - تىلەكلەر كۆپۈككە ئايلاندى. بۇ ئارزۇنى ئېرى ئۇ دۇنياغا ئېلىپ كەتتى. بۇ كۈنى مېھرىگۈل-نىڭ مەجنۇنتالدەك خۇشپىچىم قامىتى پۈكۈلدى. ئۇنىڭ شەھلا كۆزلىرى قۇرۇماس بۇلاققا ئايلاندى. يەتتە، قىرىق نەزىرلەردىن كېيىنمۇ كۆزىدىن ئاققان ياش مەڭزىلىرىنى يۇيۇپ تۇردى، كې-چىسى ياستۇقىنى ھۆللىدى. ئەگەر ئۇنىڭ كۆز يېشىنى يىغسا بىر كۆل تولار ئىدى. قاپقارا قەلەم قاشلىرى ئاستىدىكى قاپاقلى-رى تۇخۇمدەك ئىششىپ، ئاھۇ كۆزلىرىنى يېپىۋالدى. ئېرى-نىڭ روھى قەلبىدە ئىدى.

2

راست، ئۇ كۈنلەر مېھرىگۈلگە ھارام بولدى. ئۇ ئۆزىنى بىر بىلىپ - بىر بىلمەي يۈردى. چىگىش خىياللار ئىچىدە بىردە ئۈمىد يۇلتۇزلىرى چاقنىغاندەك بىلىنسە، بىردە ئۆچكەندەك بىلىنەتتى. ئۈمىد يۇلتۇزى چاقنىسا، كۆڭلى يۇلتۇزدەك نۇرلى-نىپ كېتەتتى. ئۆچكەندە بولسا، ئىچى قاراڭغۇلىشىپ قويغان - ئەتكىننى بىلمەي قالاتتى. ئۇنى بۇ ھالغا ھەرخىل خەۋەرلەر كەلتۈرەتتى: «ئېرىڭ پالانى تۈرمىدىكەن» ، دېگەن خەۋەر كەل-سە، ئۈمىد يۇلتۇزى ياناتتى. بۇنداق چاغلاردا ئېرىنىڭ بىر ئېغىز گېپى قۇلىقىدىن، باغلانغان كۈچلۈك بىلەكلىرى كۆز ئالدىدىن كەتمەيتتى. شۇ تاپتىمۇ بۇ قارا كۈن كۆز ئالدىغا كېلىۋالدى: يېرىم كېچە، ئەر - خوتۇنلار بىر يوتقان ئىچىدە شېرىن ئۇيقۇدا ياتاتتى. ئەزىمەت ئۆز ئىسمىنى چاقىرغان قاتتىق ئاۋازدىن ئويغىنىپ كەتتى. ئۇ كىيىنىپ ھويلىغا چىقتى، مېھ-رىگۈلمۇ كەينىدىن چىقتى. بىلىكىدە قىزىل يەڭ بەلگىسى بار قارا كۆلەڭگىلەر ئەزىمەتكە يېپىلىپ كەلدى - دە، بىر ئېغىزمۇ

此为试读,需要完整PDF请访问: www.ertongbook.com